

XXI

Jövök az időből – az Emberiségért.
Százados álmomból fölkeltem.
Kipihenve és frissen,
virágosan és dalosan:
itt vagyok!

Mint egy májusfa – állok.
Mint egy tenni, rohanni, repülni
akaró Mozdulat.
Mint egy boldog ölelő Akarat.

Enyém a föld, enyém az ég,
enyém a nap!
Enyém az erdő, a forrás.
Enyém a dal.
Enyém az asszony, a szerelem,
a szív, a titok, a talány –
enyém minden.

És most sejtjeim minden remegésével
sietek feléd.
Éretted, Veled.

Jövök az időből – az Emberiségért.

(Jövök az időből)

Szombat reggel aztán Udinén keresztül Bécs felé vettem utam.

Bécsben lázas volt a hangulat, nagy nyugtalanság és bizonytalanság uralkodott mindenütt. A nemzetiségi törekvésekről és az új államalakulatokról itt már nyíltan beszéltek.

Rikkancsok szaladnak el mellettem:

– Bulgária kilépett a háborúból.

–Bulgária fegyverszünetet kért az Antanttól – ordibálják.

Az Opernringen régi barátommal találkozom, aki a hadügyminisztériumban teljesít szolgálatot.

— Mi van, pajtás, mondj valamit?!

— Én csak annyit mondok, igyekezz haza, ha nem akarsz ittrekedni. Bomlik minden – teszi hozzá.

Vasárnap estére jegyet vettem az operába, de már el se megyek az előadásra. Vonatra ülök s indulok hazafelé.

Pesten is rövidre szabtam ottlétem. Néhány címem volt, ahonnan az ezred egyes számú különítményének tetteivel kapcsolatban szerezhettem volna be anyagot, azonban a címek egy része tévesnek bizonyult. Akiket pedig megtaláltam, azoktól vajmi keveset tudtam meg.

Az emberek idegesek, kapkodók, bizalmatlanok és fáradtak, életuntak, hitetlenek és mindenből kiábrándultak.

Gyalog megyek végig a Körúton. Elérek az EMKE sarkáig. Eszembe jut a „kicsi kedves”; egy évvel ezelőtt itt ugrott fel a hatos villamosra, és – eltűnt örökre. Azóta egy év telt el. De micsoda év? Most talán nem is szabadna, vagy nem illene emlékezni reá és fájlalni az emlékeket. Mert azóta új élet és új szerelem betonútjára léptem. Új és kizárólagos és egészen más, amilyen eddig nem volt az életemben. Most itt vagyok, és mégis emlékezem. Ki érti ezt? De ez nem hűtlenség, nem csalás, egyik nem zárja ki a másikat, mert a lélek, a szív nagyon bonyolult és komplikált valami, a lélekben együtt lehet mindkettő a hűtlenség vádjá nélkül. És jelen esetben annál inkább, mert egyik már a múlt, amely a „háttérvonalon”, az új szerelem előtt volt.

A pályaudvar felé sietek. A körúti fákról hullanak a levelek. Ősz van. Ó, ősz, 1918 ősze, mit hozol?

Menyasszonyom nyugtalanul várt. A család a szüretre készülődött. Menyasszonyoméknak Kosályban volt birtokuk és körülbelül másfél holdnyi szőlőjük. A szüretet nem akarták nélkülem megtartani.

Már október napjai voltak. Enyhe, szép őszi ragyogás. A kosályi dombokon aranyra ért a szőlő. Muskotályillat töltötte be a levegőt.

A vincellér naponta sürgette a szüretet: fogy a szőlő. Nappal csapják a madarak, eszik-szívják az édes levet a darazsak, éjjel meg a tolvajok dézsmálják, cangó fiúcskák és kóbor katonák tépik, zúzzák. A szőlőt nem lehet megőrizni, az Úristen se tudja! Hiába virraszt az ember egész éjjel, és járja a szőlőtáblákat fel és le, a tolvajok kilesik: mikor az aljban van, akkor a tetőt fosztogatják, ha meg a tetőn van, az alját pusztítják, csúfolják.

– Csak már jönne az az ember – sóhajtotta menyasszonyom.

Egy szombati napon aztán megérkeztem. Másnap már mentünk ki a szüretre.

Szüretet eddig csak Lévy József költeményéből ismerem. Milyen is egy valódi szüret? Szőlőtáblákban sem jártam, ahol kedvére csipegethet az ember a mézédés, rozsdabarnára érett fürtökből. Apácán, ahol felnőttem, nem terem meg a szőlő, közelében sincs szőlőtermő vidék, a Küküllő mentéig kellett volna elmenni, hogy szőlőt lásson az ember. Így új lesz minden, amit látni fogok.

Egylovas szekér vitt ki vasárnap reggel a Déstől hét kilométer távolságra lévő szőlődombhoz. A szekéren a kocsison kívül hárman foglaltunk helyet: leendő apósom, menyasszonyom és én. A mama és két kisebbik lánya csak délfelé érkezik majd ki. Nekünk sietnünk kellett, mert addig nem kezdenek hozzá a szürethez, amíg mi meg nem érkezőnk. A hordókat és egyéb szüreti kellékeket már előző napokon tehénszekerek vitték ki a szőlőhegyre.

A szőlőt az évben a szomszéd falu földbirtokosa bérelte felibe. Mikor megérkeztünk, már készen várt minden. A szedők, puttonhordók és a szőlősajtolónál dolgozók, valamint a hordóknál segítkezők, akik a szomszéd faluból kerültek ki. A lányok szedték kosarakba a szőlőt, a fiatal legénykéek hordták a puttonokat.

A leszedett szőlő először a morzsolóba került, majd utána az összemorzolt fürtöket a présbe döngölték bele. A préselés lassú munka volt, nem szabad sietni vele, hogy jól kiadja a levet. Kettőt-hármat fordítottak a vasrúddal, aztán megálltak egy kicsit. Mikor már alig csurgott a lé, szétbontották a prést, s a keményre összenyomódott masszát fejszével szétdarabolták, majd kézzel újból összemorzolták, és egy nagy kádba gyűjtögették, hogy majd másodsor is sorra kerüljön. A vincellér közben kis cseberrel „liun” keresztül töltögette a hordókat, minden töltésnél krétával húzott egy vonalat. Vigyázott arra, ne töltse színültig a hordókat, hogy forráskor a must ki ne fusson.

Én felváltva hol a szőlődombot jártam, hol a morzsoló vagy a prés mellett ültem. Hallgattam a kis pecek kattogását, és néztem, amint ugráltak a kis acéllemezek egyik lyukból a másikba.

Dél felé megérkezett a mama és két leánya is a sok enni- és innivalóval. Kezdődött a szüreti „lakoma”. Az asztalt a vincellérház előtt, a szőlődomb aljában terítették meg. Volt töltött káposzta, sült csirke, tavalyi bor, szilvapálinka és tepertyűs pogácsa bőven.

Ebéd végeztével a mama és két leánya visszakocsiztak Désre, magukkal vivén a már előre elkészített, gondosan szedett, télire elteendő két nagy kosár szőlőt.

Csak mi maradtunk hárman még tovább. De mi sem vártuk meg a szüret végét, mely egész éjjel folyt, és előreláthatólag csak másnap dél felé ér véget.

Újból az egylovas szekér vitt. Leendő apósom elöl ült a kocsis mellett a bőrlészen, én és menyasszonyom hátul egy keresztbe tett deszkán, melyre pokrócot tettünk. Az öreg úr jókedvű volt. Kedves adomákat és vidám szüreti történeteket mondott el. Néha-néha hátrafordult, arca lángolt a pirosságtól, fehér bajusza virított az őszi alkonyatban.

Mi jövőnket rajzolgattuk magunk elé. Csupa ködöt és bizonytalanságot láttunk. De azt, éreztük, hogy a háború az utolsókat rúgja, már nincs sok hátra, és akkor mégis csak lesz valami. Én leszerелеk, megszerzem a tanári oklevelet, és tanári állást vállalok, talán éppen Pesten vagy Pest környékén, mint Babits, és akkor lesz, amin megállhatunk. Ki láthatott akkor annyira előre azokba a mélységekbe, melyekbe alig pár hónap múlva hullott az addig szilárdnak tűnő világ?...